

Föreningsmotion till representantskap i Stockholms AK, fastslagen vid medlemsmöte 5 november 2019

Ny ram för den ekonomiska politiken

Vi har råd att arbeta, konstaterade Ernst Wigforss under 1930-talets depression. Idag är den underliggande frågan än mer knivskarp: Har vi råd med framtiden? Svaret är självklart; ja.

Under de senaste decennierna har klyftorna och högerpopulismen vuxit på nytt. Samma blinda marknadstro som under 1930-talet har fjättrat politiken. Dessutom har vår tids marknadsliberala era också lett oss till randen av en ekologisk katastrof. Vi vet mycket väl att färdriktningen är ohållbar – ekologiskt och socialt. De ekonomiska dogmerna som präglat de senaste decennierna har diskvalificerats av världens ledande expertis – från OECD och IMF till FN:s klimatpanel. Men av någon anledning släpar politiken ängsligt efter. Världen behöver återigen en New Deal. Och den här gången måste den vara grön.

Grunden för att skapa ett bättre samhälle är – precis som på Wigforss och Roosevelts tid – en ny ekonomisk politik som möjliggör handling.

Det är därför dags att reformera dagens finanspolitiska ramverk. Regelverket är otidsenligt och utgör ett hinder för den ekonomiska, sociala och klimatmässiga utvecklingen i Sverige. Dagens ramverk kan närmast likställas med att bakbinda statens händer och gör oss oförmögna att på ett adekvat sätt kunna hantera framtida kriser.

Vi föreslår därför ett modernt finanspolitiskt ramverk som är ekonomiskt rationellt, säkrar statsfinansernas långsiktiga hållbarhet och, framförallt, gör det möjligt för oss att nå de socialdemokratiska målsättningarna om sänkt arbetslöshet, ökat bostadsbyggande, upprustning av infrastrukturen och kraftigt minskade koldioxidutsläpp.

Det nya och förändrade ekonomiska ramverket bör innebära:

- att överskottsmålet tas bort
- att det inom ramen för statsbudgeten görs en separation mellan en investeringsbudget där lånefinansiering tillåts och en driftsbudget där ett balansmål över konjunkturcykeln styr
- skapandet av en statlig investeringsbank
- att ett finansmarknadsråd inrättas.

Överge överskottsmålet

Idag ligger överskottsmålet endast på 0,33 procent av BNP (cirka 16 miljarder kronor 2018). 2018 uppgick den totala offentliga bruttoskulden (alltså när även kommuner, regioner och pensionssystem inkluderas) till historiskt låga 38,8 procent och enligt prognoserna i senaste budgetpropositionen väntas den krympa till omkring 34,8 procent år 2019 och 29,6 procent till år 2022. Riksdagen har beslutat om ett skuldankare på 35 procent som den totala offentliga bruttoskulden bör röra sig mot. Om det finanspolitiska målet med ett skuldankare ska kunna uppnås måste överskottsmålet alltså upphöra helt, och till och med ersättas med en möjlighet att gå med underskott.

Anta olika underskottsregler för investeringar och drift

Idag tvingas politiken och berörda myndigheter till samhällsekonomiskt bristfälliga prioriteringar och investeringsbeslut eftersom staten i ytterst få lägen lånefinansierar nödvändiga investeringar. Istället anslagsfinansieras i regel infrastrukturinvesteringar direkt över skattsedeln, vilket medför att investeringar i t.ex. tåg och bostäder måste ställas mot satsningar på skola, sjukvård eller pensioner. Denna situation är problematisk, inte minst eftersom det är ekonomiskt rationellt att lånefinansiera samhällsekonomiskt lönsamma investeringar. Att staten kan låna till negativ realränta gör det än mer logiskt att lånefinansiera investeringsutgifter.

Det nya ekonomiska ramverket bör därför skilja mellan offentliga investeringar (*investeringsbudget*) och löpande drift av det offentliga (*driftsbudget*) och att dessa bör styras av olika underskottsregler inom ramen för statsbudgeten.

Driftsbudgeten bör liksom idag finansieras av de skatteintäkter som staten tar in, dvs styras av ett "balansmål" över konjunkturcykeln. Det betyder att vi kan spendera mer i lågkonjunktur och mindre i högkonjunktur, men att driftsbudgeten på sikt ska gå plus minus noll. *Investeringsbudgeten* bör i sin tur tillåtas finansieras både av skatteintäkter och långsiktig upplåning. Dessa separata underskottsregler tydliggör att löpande kostnader såsom löner, välfärdssatsningar och transfereringar inte betalas med lånade pengar samtidigt som det är möjligt att gå med underskott i statsbudgeten totalt sett. Detta är inte bara tillåtet inom ramen för gällande EU-regler utan är också nödvändigt för att hålla den nivå på den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld som riksdagen beslutat om (det så kallade "skuldankaret"). Att nå upp till skuldankaret är viktigt inte minst på grund av att tillgång på statsskuldväxlar och statsobligationer är avgörande för att kapitalmarknaderna ska fungera väl.

Investeringsbudgeten bör bestå av tre delar. För det första bör Regeringens nuvarande investeringsplan lånefinansieras i högre grad. Detta frigör utrymme för välfärdssatsningar inom driftsbudgeten. För det andra bör nya infrastruktursatsningar som är lämpade att finansieras genom Riksgälden även ingå i investeringsbudgeten. För det tredje bör det kapital som staten tillför en investeringsbank som säkerhet finansieras genom investeringsbudgeten.

Skapa en statlig investeringsbank

En statlig investeringsbank liknande Europeiska Investeringsbanken (EIB) och den tyska federala investeringsbanken Kreditanstalt für Wiederaufbaus (KfW) bör skapas. Investeringsbanken bör likt en privat bank mobilisera kapital för företagsekonomiskt lönsamma investeringar. EIB har utvecklat lån och garantier som enligt statsstödsreglerna är godkända för bruk i Sverige. Banken kan utformas med en fond-i-fond-struktur, vilket möjliggör för institutionella investerare (såsom pensionsfonder) att investera i projekt som banken finansierar. Förslaget ligger också i linje med policyrekommendationer från EU och OECD.

Investeringsbankens främsta syfte är att mobilisera privat kapital och tillgodose företag och andra aktörer med billigt och tålmodigt kapital. Investeringsbanken får kapital från staten som används som säkerhet för lån på den internationella kapitalmarknaden. Banken bör arbeta med en hävstångseffekt på insatt kapital. Det kan till exempel betyda att banken får

låna upp 10 kronor för varje krona i säkerhet (det vill säga, för varje krona i eget kapital som tillskjuts från statens investeringsbudget).

Ett finansmarknadsråd under statsministern tillsätts

Återerövring av kontroll över den finansiella sektorn är en långsiktig ödesfråga för Sverige. Den svenska statens politiska ledning behöver stöd från akademisk expertis av högsta internationell standard som står fri från särintressen för att möta den finansiella sektorns betydande ekonomiska resurser och informella politiska makt. Ett finansmarknadsråd med internationellt ledande forskare inom främst statsvetenskap, ekonomisk historia, ekonomisk geografi och organisationsteori bör därför tillsättas.

Vi yrkar:

att Socialdemokraterna i Stockholm verkar för att överskottsmålet för de offentliga finanserna tas bort.

att Socialdemokraterna i Stockholm verkar för att i statsbudgeten separera en investeringsbudget där lånefinansiering tillåts och en driftsbudget där ett balansmål över konjunkturcykeln styr.

att Socialdemokraterna i Stockholm verkar för att en statlig investeringsbank skapas för finansiering av bostadsbyggande, infrastrukturinvesteringar och grön industriell omvandling.

att Socialdemokraterna i Stockholm verkar att ett finansmarknadsråd under statsministern inrättas med bred representation av olika akademiska discipliner.

att Socialdemokraterna i Stockholm ställer sig bakom motionen och antar den som sin egen.

Motionär: Socialdemokratiska föreningen för ekonomisk-politisk reform- och idéutveckling
Hanterad av: Motionen antagen som egen av föreningens medlemsmöte.